

Bibliografie Concurs Centenar

Sinteză

SEMNIIFICAȚIA MARI UNIRI

1 Decembrie este Ziua Națională a României, adoptată prin lege după înlăturarea regimului comunist. Din punct de vedere istoric, la 1 Decembrie 1918, Adunarea Națională de la Alba Iulia, constituită din 1228 de delegați și sprijinită de peste 100.000 de români veniți din toate colțurile Ardealului și Banatului, a adoptat o Rezoluție prin care s-a consfințit unirea tuturor românilor din Transilvania, întreg Banatul (cuprins între râurile Mureș, Tisa și Dunăre) și Țara Ungurească (Crișana, Sătmăr și Maramureș) cu România.

Ziua de *1 Decembrie 1918* încununează deci lupta românilor transilvăneni pentru Unitate Națională și marchează momentul creării României Mari, situându-se în continuarea precedentelor acțiuni unioniste ale fraților din Basarabia (27 martie 1918) și Bucovina (15 / 28 noiembrie 1918).

Poporul român a știut atunci să valorifice admirabil conjunctura internațională favorabilă creată în urma Primului Război Mondial și a destrămării Imperiilor Țarist și Austro-Ungar.

Asa cum sublinia și istoricul Florin Constantiniu, "...Marea Unire din 1918 a fost și rămâne pagina cea mai sublimă a istoriei românești. Măreția ei stă în faptul că desăvârșirea unității naționale nu este opera nici unui om politic, a nici unui guvern, a nici unui partid; este fapta istorică a întregii națiuni române, realizată într-un elan țășnit cu putere din străfundurile conștiinței unității neamului, un elan controlat de frunțașii politici, pentru a-l călăuzi cu inteligență politică remarcabilă spre țelul dorit. [...] Marea Unire nu a fost rezultatul participării României la război. Nici partizani Antantei, nici cei ai Puterilor Centrale nu au avut în vedere revoluția din Rusia și destrămarea monarhiei austro-ungare. Raționamentul lor s-a înscris formulei tradiționale a raportului de putere interstate: victoria Antantei ne va da Bucovina, Transilvania și Banatul, victoria Puterilor Centrale ne va da Basarabia; o biruință o excludea pe cealaltă, astfel că nimeni nu vedea cum ar fi cu putință ca toate aceste provincii să intre aproape simultan în frontierele Vechiului Regat. [...] Nu o victorie militară a stat la temelia României Mari, ci actul de voință al națiunii române de a-și da armătura teritorial instituțională care este statul național.[...] O necesitate istorică - națiunea trebuie să trăiască într-un stat național - s-a dovedit mai puternică decât orice guvern sau partid, culpabil de egoisme sau incompetență, și, punând în mișcare națiunea, i-a dat acea forță uriașă ca peste toate adversitățile să dea viață aspirației sale: statul național."

UNIREA BASARABIEI CU ROMÂNIA

Basarabia a fost prima provincie care s-a unit cu patria-mamă. Unirea a survenit pe fondul dezmembrării Imperiului Rus, odată cu proclamarea principiului autodeterminării până la despărțirea de imperiul multinațional în care provincia românească a fost înglobată forțat în 1812.

Lupta de eliberare națională a luat amploare în aprilie 1917 odată cu constituirea *Partidului Național Moldovenesc*, sub președinția lui Vasile Stroescu, printre membrii de frunte aflându-se Paul Gore, Vladimir Herța, Pantelimon Halippa și Onisifor Ghibu. Partidul avea ca organ de presă ziarul *Cuvânt moldovenesc*.

Cu prilejul Congresului ostașilor moldoveni de la Chișinău, din 25 septembrie/8 octombrie 1917, s-a constituit ca organ legislativ *Sfatul Țării*. Au fost aleși 44 de deputați din rândurile soldaților, 36 de deputați din partea țăranilor, 58 de deputați fiind aleși de comisiile comunale și ale ținuturilor și de asociațiile profesionale. Din totalul de 156 deputați, 105 erau români, 15 ucraineni, 14 evrei, 7 ruși, 2 germani, 2 bulgari, 8 găgăuzi, 1 polonez, 1 armean și 1 grec. Președinte al sau a fost ales Ion Inculeț.

În condițiile primejdiei reprezentate de pretențiile Ucrainei de a anexa teritoriul dintre Prut și Nistru și folosindu-se de prevederile *Declarației drepturilor popoarelor din Rusia*, în decembrie 1917 s-a proclamat Republica Democratică Moldovenească.

Tulburările provocate de bolșevici în condițiile destrămării unităților militare ruse odată cu lovitura de stat bolșevică din 25 octombrie/7 noiembrie 1917, au creat noi agitații în Basarabia. Conducătorii Republicii Democratice Moldovenești au cerut sprijinul armatei române, care a pătruns, în aceste condiții, în provincie. La 13/26 ianuarie 1918, guvernul Rusiei sovietice a întrerupt relațiile diplomatice cu România iar la 24 ianuarie 1918 Republica Moldovenească și-a proclamat independența.

La 27 martie 1918, *Sfatul Țării*, care cuprindea reprezentanți ai tuturor naționalităților, a votat în favoarea Unirii Republicii Democratice Moldovenești (Basarabiei) cu România, după cum urmează: din cei 135 de deputați prezenți, 86 au votat în favoarea Unirii, 3 au votat împotriva, iar 36 s-au abținut, 13 deputați fiind absenți. Citirea rezultatului a fost însoțită de aplauze furtunoase și strigăte entuziaste „Trăiască Unirea cu România!”

În toamna anului 1919, au fost convocate alegeri parlamentare în Basarabia. Au fost aleși 90 de deputați și 35 de senatori. Pe 20 decembrie 1919, aceștia au votat, alături de reprezentanții altor regiuni românești, ratificarea Actului Unirii aprobat de *Sfatul Țării*.

UNIREA BUCOVINEI CU ROMÂNIA

Bucovina a fost a doua provincie care s-a unit cu patria-mamă. Acum 100 de ani, la 28 Noiembrie 1918, a avut loc proclamarea unirii Bucovinei cu România, moment istoric important în făurirea statului național unitar român, alături de unirea anterioară Basarabiei - la 27 Martie - și de unirea ulterioară a Transilvaniei, la 1 Decembrie 1918.

Bucovina, în traducere “Pădure de fag”, este numele dat Țării de Sus a Moldovei lui Ștefan cel Mare și Sfânt de austrieci în 1775. După pacea încheiată la Kuciuk-Kainargi în 1774, în urma războiului ruso-turc început în 1768, austriei, ca recompensă că i-au ajutat pe turci, au cerut “o rectificare de frontieră în sudul Galiției”, necesară trecerii din Transilvania în Galiția, nou anexată. Astfel, contra bani grei și daruri scumpe, Turcia cedă Austriei un “coridor” care cuprindea nu o fâșie îngustă de teren, ci întreg ținutul Cernăuților, cea mai mare parte a ținutului Sucevei, vechea capitală a Moldovei, cu mausoleul descălecătorilor de la Rădăuți și cu mormântul lui Ștefan de la Putna.

În zadar protestară boierii și clerul, în frunte cu domnitorul Grigore Ghica, ucis de turci la 1 Octombrie 1777, timp de 144 de ani acest teritoriu românesc a rămas sub ocupație străină, până în anul de grație 1918. Imperiul habsburgic a nesocotit sistematic drepturile limbii române, a stingerit dezvoltarea culturală și a spoliat bogățiile provinciei. Mulți patrioți bucovineni au fost nevoiți să emigreze.

Timp de 10 ani, Bucovina a stat sub administrație militară iar în 1786 a fost înglobată Galiției. Abia prin constituția austriacă din 1849 a fost despărțită de Galiția și declarată provincie autonomă a Casei de Austria. În 1860, Bucovina și-a ales o Dietă, cu stemă și drapel proprii și era reprezentată în Parlamentul vienez prin deputați români.

Față de Viena, fruntașii politici bucovineni au avut o politică protestatară, începând cu episcopii Dosoftei Herescu și Isaia Baloșescu, cu frații Hurmuzachi, cu mitropolitul Silvestru, cu dr. Gh. Popovici și Iancu Flondor și întreaga generație a Unirii. Românii bucovineni s-au manifestat în permanentă opoziție față de politica de desnaționalizare a guvernului austriac, o primă acțiune fiind manifestația studențească de la Putna din 1871, cu ocazia împlinirii a 400 de ani de la sfințirea mănăstirii. Au participat personalități ca Mihai Eminescu, Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri, viitorul istoric A.D.Xenopol și Ciprian Porumbescu. Bucovinenii au salutat independența de stat a României din 10 mai 1877, voluntari dintre ei participând la războiul din 1877/78.

Existau o serie de asociații academice patriotice ca “Arboroasa”, “Junimea”, “Bucovina”, “Moldova” sau “Dacia”, alături de societăți politice – “Concordia”(1885) cu “Gazeta Bucovinei”(1892). În 1905 se întemeiază Partidul Național Român, iar din 1906 reappare “Gazeta Bucovinei”, sistată în 1897. Din 1907, se introduce votul universal, direct și secret, exercitat de bărbații de peste 24 de ani.

Bucovina, aflată la granița celor două imperii, habsburgic și țarist, a devenit în 1914 – odată cu declanșarea Primului Război Mondial – teatrul unor operații militare. La 2 Septembrie 1914, cazacii generalului Pavlov ocupă Cernăuții, dar în Octombrie austriei reocupă provincia. La 17 Iulie 1916, Ion I.C.Brătianu semna la București, cu miniștrii Rusiei, Franței, Angliei și Italiei o convenție prin care se garanta integritatea teritorială a României și reunirea Bucovinei, Transilvaniei și Banatului la Vechiul Regat.

În August 1916, România intră în război de partea Antantei, dar în Decembrie 1916 armata română este nevoită să se retragă în Moldova, inamicul ocupând 2/3 din teritoriul țării, inclusiv Bucureștiul. Habsburgii vor dezlănțui o adevărată prigoană împotriva românilor bucovineni, mulți luând drumul exilului. Ei au alcătuit, la București, Comitetul refugiaților bucovineni, condus de istoricul Ion Nistor.

La 9 Iunie 1917 are loc primirea oficială, în Piața Unirii din Iași a primelor detașamente de voluntari bucovineni, transilvăneni și bănățeni. La 22 Octombrie 1918, profesorul Sextil Pușcariu și alți patrioți bucovineni scot primul număr al ziarului “Glasul Bucovinei”, difuzat în Vechiul Regat, în Transilvania și în Basarabia.

La 27 Octombrie 1918, se reunește la Cernăuți Adunarea Constituantă, sub președinția lui Dionisie Bejan, care hotărăște “unirea Bucovinei cu celelalte țări românești într-un stat național independent”. Adunarea a ales un Consiliu Național, compus din 50 de membri, care, la rându-i, instituie un guvern

alcătuit din 14 secretari de stat, condus de Iancu Flondor. Noul guvern cere ajutorul armatei române și astfel, la 9 Noiembrie 1918, Divizia a 8-a, condusă de generalul Iacob Zadic, intră în Bucovina, iar două zile mai târziu trupele române sunt în Cernăuți, rezervându-li-se o primire entuziastă. De acolo, ele ajung până la vechea graniță a Bucovinei de la Ceremuș, Colacin și Nistru. La 11 Noiembrie 1918 a avut loc un schimb de telegrame între Consiliul Național și Regele Ferdinand privind eliberarea Bucovinei. A doua zi, Consiliul votează “Legea fundamentală din 12 Noiembrie 1918 asupra puterilor Țării Bucovina”, prin care își asumă întreaga putere în Bucovina. Sextil Pușcariu, ajuns secretar de stat la externe, pleacă la Iași pentru a mulțumi Regelui Ferdinand pentru trimiterea armatei în Bucovina. După audiență, se întâlnește cu Ion Nistor, președintele Comitetului refugiaților bucovineni, cei doi vechi prieteni ajungând la concluzia unirii necondiționate a Bucovinei cu România. Revenit la Cernăuți la 23 Noiembrie, Ion Nistor înmânează șefului guvernului, Iancu Flondor, un mesaj din partea guvernului român.

Consiliul Național, completat cu 12 fruntași dintre refugiații bucovineni, hotărăște convocarea, la 28 Noiembrie 1918, a Congresului General al Bucovinei pentru “stabilirea raportului politic al Bucovinei față de Regatul Român”. La Congres au fost invitați și reprezentanții germanilor, polonezilor, ucrainenilor și evreilor, dar n-au dat curs invitației decât germanii și polonezii.

Marea zi pentru Bucovina sosise. La 28 Noiembrie 1918, în sala de marmură a Mitropoliei Ortodoxe din Cernăuți, 74 membri ai Consiliului Național au început lucrările Congresului, alături de 7 delegați germani, 6 polonezi și 13 din comunele ucrainene. Erau de față și reprezentanții Basarabiei, în frunte cu Pan Halippa. Cu o seară înainte, tricolorul românesc fusese arborat și pe clădirea Universității locale. Președintele Consiliului Național, Dionisie Bejan, a rostit cuvântul de salut, din care cităm: *“Întruniți astăzi în acest măreț locaș, care este și trebuie să rămână simbolul unirii în credință în Dumnezeu și în neamul nostru, salut cu nețărmurită dragoste pe reprezentanții vitezei armate române, care la ordinul M.S.Regelui Ferdinand I ne-a întins mâna de ajutor în clipele de cea mai grea cumpănă. Salut cu aceeași dragoste pe reprezentanții fraților noștri din Basarabia, Transilvania și Ungaria. Vă salut pe voi, fruntașii neamului românesc din Bucovina, care ați venit cu inima însuflețită din tuspatri unghiuri ale țării, ca să așezați piatra fundamentală care să clădească trainic și neclintit România Mare. Implor harul ceresc și binecuvântarea dumnezeiască asupra hotărârilor ce veți lua”*.

Șeful guvernului, Iancu Flondor, dădu apoi citire DECLARAȚIEI DE UNIRE, care preciza că *“de la fundarea Principatelor Române, Bucovina, care cuprinde vechile ținuturi ale Sucevei și Cernăuților, a făcut parte din Moldova, care în jurul ei s-a încheșat ca stat; că în cuprinsul hotarelor acestei țări se găsesc vechiul scaun de domnie de la Suceava, gropnițele domnești de la Rădăuți, Putna și Sucevița, precum și multe alte urme și amintiri scumpe din trecutul Moldovei; că fiii acestei țări (...) au apărut de-a lungul secolelor ființa neamului lor împotriva tuturor încălțărilor din afară și a cotropirii păgâne; că 144 de ani poporul bucovinean a îndurat opresiunile unei ocârmuiri străine care îi nesocotea drepturile naționale; că în 1774, prin vicieșug, Bucovina a fost smulsă din trupul Moldovei și cu de-a sila alipită coroanei habsburgice; că 144 de ani bucovinenii au luptat ca niște mucenici, pe toate câmpurile de bătaie din Europa, sub steag străin, pentru gloria Austriei; că a sosit ceasul ca Țările Române dintre Nistru și Tisa să formeze un singur stat unitar (...), hotărâm unirea necondiționată și pe vecie a Bucovinei, în vechile ei hotare până la Ceremuș, Colacin și Nistru, cu Regatul României”* (Ion Nistor, “Istoria Bucovinei”, Editura Humanitas, București, 1991, pp. 396-397).

Ion Nistor a făcut o amplă expunere a motivelor istorice ale acestei declarații de unire, care a fost adoptată în unanimitate. Votul Congresului a fost adus la cunoștința Regelui Ferdinand printr-o telegramă. Regele a răspuns prin următorul mesaj: *“Salut cu nespusă bucurie actul măreț prin care Congresul General al Bucovinei, ca expresiune a voinței întregului popor al acestui vechi pământ românesc, a hotărât unirea completă a Bucovinei cu Regatul Român. Din adâncul sufletului mulțumesc Proniei divine că mi-a îngăduit ca, sub domnia mea, fiica răpită acum 144 de ani să se reîntoarcă la sânul țării-mame, aducând noi forțe pentru propășirea neamului. În aceste clipe*

înălțătoare, gândul meu se îndreaptă către oamenii patrioți, care, cu toate suferințele îndurate în cursul vremurilor, au știut să țină vie în inimile poporului memoria lui Ștefan cel Mare și Sfânt și sentimentul național, pregătind astfel, fără șovăire și însuflețiți de un patriotism cald, ziua binecuvântată de azi. Cu adâncă recunoștință primesc, dar, în numele poporului meu, întruparea Bucovinei la Regatul Român, asigurând populația Bucovinei că în mine va găsi mereu un sprijin tare și o dragoste părintească”.

Congresul a ales o delegație de 15 persoane care, a doua zi, 29 Noiembrie, a prezentat, la Iași, Regelui Ferdinand Actul Unirii. Duminică 1 Decembrie 1918, Suveranii români au dat o masă de gală la Palatul Regal din București, în timpul căreia a sosit și telegrama de la Alba Iulia vestind unirea Transilvaniei cu România. Entuziasmul acestor zile sfinte din istoria României a întrecut orice așteptare.

Apoi, actul Unirii Bucovinei cu Țara a fost adus la cunoștința guvernelor din Iași, Paris, Londra, Roma și Washington.

La 31 Decembrie 1919, apare Decretul-lege privitor la unirea Bucovinei cu România cu următorul cuprins: “Bucovina, în cuprinsul granițelor sale istorice, este și rămâne de-a pururi unită cu Regatul României”. Semna Regele Ferdinand I și Ion I.C.Brătianu, președintele Consiliului de Miniștri și ministru al afacerilor externe. Tot la acea dată fu semnat și Decretul-lege privind administrația Bucovinei, care institua un secretariat administrativ cu 9 secretariate de serviciu.

Unirea Bucovinei cu România a fost recunoscută oficial, în 1919, prin tratatul de la Saint Germain, care preciza că Austria renunță la fostul Ducat al Bucovinei în favoarea României. Camera și Senatul român au ratificat la București, la 31 Decembrie 1919, Unirea Bucovinei cu Țara iar prin recunoașterea Unirii de către Congresul de pace de la Paris și prin includerea ei în Constituția României din 1923, memorabilul act al Unirii Bucovinei cu Regatul României din 28 Noiembrie 1918 a rămas definitiv.

Istoricul Ion Nistor a fost numit administrator al Bucovinei, cu rang de ministru. El a sosit la Cernăuți la 5 aprilie 1919, luând parte la slujba de Sf.Paști săvârșită de mitropolitul Vladimir Repta în catedrala mitropolitană. A convocat un consiliu pentru alcătuirea programului de guvernare, care a luat hotărârea reintroducerii limbii române ca limbă oficială în administrație, justiție și școală. La 24 Octombrie 1920, s-a inaugurat Universitatea românească din Cernăuți, în prezența Familiei Regale. Reorganizarea universității s-a făcut cu ajutorul profesorilor de teologie, în frunte cu Vasile Tarnavski, noul rector devenind Ion Nistor.

După votarea Constituției României Mari din 1923, Bucovina s-a integrat cu totul în viața politică și administrativă a Regatului Român. Biserica Bucovinei și-a păstrat mitropolia la Cernăuți cu episcopia sufragană a Hotinului, cu reședința la Bălți. Noul mitropolit a fost Nectarie (1924 – 1935), urmat de Visarion Puiu (1935 – 1940) și de Tit Simedrea (1940 – 1945). În 1925 s-a soluționat problema Fondului bisericesc al Bucovinei, administrat de Congresul bisericesc sub conducerea mitropolitului.

Pentru promovarea vieții artistice, s-a înființat Teatrul Național și Conservatorul de muzică și artă dramatică din Cernăuți.

Din nefericire, epoca de pace a Bucovinei avea să fie de scurtă durată. Urmare a ultimatumului rus din 27 Iunie 1940, a doua zi armata roșie a ocupat Bucovina de nord, ocupație care a durat inițial până la 5 Iulie 1941, când trupele armatei române izgoniră pe invadatori din Bucovina. Generalul Calotescu fu numit de către Mareșalul Antonescu guvernator militar al Bucovinei. Autoritățile civile și bisericești se reîntoarseră la Cernăuți. În August 1944 rușii ocupă din nou Bucovina, iar la 12 Septembrie România fu obligată să semneze, la Moscova, armistițiul cu guvernele Națiunilor Unite,

prin care nordul Bucovinei (județele Cernăuți și Storoiineț), rămâne sub stăpânirea U.R.S.S. Tratatul de pace de la Paris, din 10 Februarie 1947, a ratificat această nedreptate istorică.

DECLARAȚIA DE UNIRE A BUCOVINEI CU ROMÂNIA DE LA 28 NOIEMBRIE 1918

"Congresul General al Bucovinei întrunit azi, joi în 15/28 noiembrie 1918 în sala sinodală din Cernăuți, consideră că: de la fundarea Principatelor Române, Bucovina, care cuprinde vechile ținuturi ale Sucevei și Cernăuților, a făcut pururea parte din Moldova, care în jurul ei s-a încheșat ca stat; că în cuprinsul hotarelor acestei țări se găsește vechiul scaun de domnie de la Suceava, gropnițele domnești de la Rădăuți, Putna și Sucevița, precum și multe alte urme și amintiri scumpe din trecutul Moldovei; că fiii acestei țări, umăr la umăr cu frații lor din Moldova și sub conducerea acelorăși domnitori au apărut de-a lungul secolelor ființa neamului lor împotriva tuturor încălcărilor din afară și a cotropirei păgâne; că în 1774 prin vicieșug Bucovina a fost smulsă din trupul Moldovei și cu de-a sila alipită coroanei habsburgilor; că 144 de ani poporul bucovinean a îndurat suferințele unei acărui străine, care îi nesocotea drepturile naționale și care prin strâmbătăți și persecuții căuta să-și înstrăineze firea și să-l învrăjbească cu celelalte neamuri cu cari el voiește să trăiască ca frate; că în scurgerea de 144 de ani bucovinenii au luptat ca niște mucenici pe toate câmpurile de bătaie din Europa sub steag străin pentru menținerea, slava și mărirea asupritorilor lor și că ei drept răsplată aveau să îndure micșorarea drepturilor moștenite, isgonirea limbei lor din viața publică, din școală și chiar din biserică; că în același timp poporul băștinaș a fost împiedicat sistematic de a se folosi de bogățiile și izvoarele de câștig ale acestei țări, și despoiat în mare parte de vechea sa moștenire; dară că cu toate acestea bucovinenii n-au pierdut nădejdea că ceasul mântuirii, așteptat cu atâta dor și suferință va sosi, și că moștenirea lor străbună, tăiată prin granițe nelegiuite, se va reîntregi prin realipirea Bucovinei la Moldova lui Ștefan, și că au nutrit vecinic credința că marele vis al neamului se va împlini prin unirea tuturor țărilor române dintre Nistru și Tisa într-un stat național unitar; constată că ceasul acesta mare a sunat!

Astăzi, când după sfortări și jertfe uriașe din partea României și a puternicilor și nobililor ei aliați sa întronat în lume principiile de drept și umanitate pentru toate neamurile și când în urma loviturilor zdrobitoare monarhia austro-ungară s-a zgduuit din temeliiile ei și s-a prăbușit, și toate neamurile încătușate în cuprinsul ei și-au câștigat dreptul de liberă hotărâre de sine, cel dintâiu gând al Bucovinei desrobite se îndreaptă către regatul României, de care întotdeauna am legat nădejdea desrobirii noastre.

Drept aceea Noi, Congresul general al Bucovinei, întrupând suprema putere a țării și fiind investit singur cu puterile legiuitoare, în numele Suveranității naționale,

Hotărâm: Unirea necondiționată și pentru vecie a Bucovinei în vechile ei hotare până la Ceremuș, Colacin și Nistru, cu regatul României".

UNIREA TRANSILVANIEI CU ROMÂNIA

Transilvania a fost a treia provincie care s-a unit cu patria-mamă. Unirea Transilvaniei cu România de la 1 decembrie 1918 reprezintă evenimentul principal al istoriei României și totodată realizarea unui deziderat al locuitorilor granițelor vechii Dacii.

La încheierea Primului Război Mondial, în contextul prăbușirii Dublei Monarhii, Ungaria își proclamă independența, incluzând în teritoriul său și Transilvania. În aceste condiții, fruntașii Partidului Național Român și românii din Partidul Social Democrat înființează Consiliul Național Român la Arad la data de 3 noiembrie 1918. La data de 13 noiembrie 1918, la Belgrad, guvernul Ungariei semnează armistițiul cu Antanta, fixând o linie de demarcație, care lăsa sub controlul Ungariei nordul și centrul Transilvaniei, iar Banatul sub controlul Serbiei. În aceste condiții, românii organizează la data de 18 noiembrie / 1 decembrie 1918 o Adunare Națională la Alba Iulia la care desemnează 1228 delegați.

Alba Iulia fusese aleasă de către Consiliul Național Român Central, pentru a adăposti între zidurile ei pe reprezentanții poporului românesc din Transilvania, în cea mai mare zi din istoria acestui popor, pentru două pricini. La 1 noiembrie 1599, Mihai Viteazul, biruitor la Selimbăr, își făcuse intrarea triumfală în Alba Iulia în fruntea unui alai măreț. Ea a fost Capitala strălucitului domn în timpul scurt cât el reușise să săvârșească cea dintâi unire a Țărilor Române. La 1784, pe același platou al Cetății, marii mucenici ai neamului, Horia și Cloșca, sufereau supliciiul frângerii pe roată, pentru că avuseră curajul să ceară o viață mai bună pentru neamul lor.

Amândouă aceste date istorice erau adânc săpate în inimile românilor. Erau două etape importante în drumul greu spre mântuire. Duhurile marilor înaintași și mucenici ai libertății și unirii românilor vor lumina gândurile celor strânși aici și-i vor face vrednici de înalta lor chemare.

Pregătirea politică a Adunării a întâmpinat dificultăți. Ședințele preparatoare din cele două zile, care au precedat Adunarea, au fost foarte însuflețite. Discutându-se textul Rezoluției Unirii, redactat de Vasile Goldiș, unii susțineau ca Unirea să se facă pe baza proclamării autonomiei Ardealului. Tineretul, la care se adăugaseră și delegații sosiți din Bucovina și Basarabia, susțineau unirea fără condiții. Socialiștii, lucrând sub influența Budapestei, cereau republica și-și exprimau temerea de stările politice din vechiul Regat al României. În cele din urmă s-a stabilit o înțelegere, renunțându-se la toate părțile la punctele de vedere prea intransigente și adoptându-se formula unei autonomii provizorii. Iuliu Maniu a explicat că e necesară o epocă de tranziție, deoarece *“nu se poate ca într-o singură zi, sau într-o singură oră, sau într-un moment dat, să punem la o parte o stare de lucruri veche și să înfăptuim una nouă”*. Deci, nu e vorba de a pune condiții la Unire, ci a constata necesitatea unei epoci de tranziție.

Adunarea de la Alba Iulia s-a ținut într-o atmosferă sărbătorească. Au venit 1228 de delegați oficiali, reprezentând toate cele 130 de cercuri electorale din cele 27 comitate românești, apoi episcopii, delegații consilierilor, ai societăților culturale românești, ai școlilor medii și institutelor pedagogice, ai reuniunilor de meseriași, ai organizațiilor militare și ai tinerimii universitare. Toate păturile sociale, toate interesele și toate ramurile de activitate românească erau reprezentate.

Dar pe lângă delegații oficiali, ceea ce dădea Adunării înfățișarea unui mare plebiscit popular, era afluența poporului. Din toate unghiurile țărilor române de peste Carpați, sosea poporul cu trenul, cu căruțele, călări, pe jos, îmbrăcați în haine de sărbătoare, cu steaguri tricolore în frunte, cu table indicatoare a comunelor ori a ținuturilor, în cântări și plini de bucurie. Peste o sută de mii de oameni s-au adunat în această zi spre a fi de față la actul cel mai măreț al istoriei românilor. Spectacol simbolic și instructiv: cortegiile entuziaste ale românilor ce umpleau drumurile spre Alba Iulia se încruciau

cu coloanele armatei Mackensen care, umilite și descurajate, se scurgeau pe căile înfrângerii spre Germania.

Mulțimea imensă urcă drumul spre Cetățuie printre șirurile de țărani români înveșmântați în sumanele de pătură albă și cu căciulile oștenilor lui Mihai Viteazul. Pe porțile cetățuiei, despuiate de pajurile nemțești, fâlfâie Tricolorul român. Poporul trece pe sub poarta lui Mihai Viteazul și se adună pe Câmpul lui Horea. De pe opt tribune, cuvântătorii explică poporului marea vremurilor pe care le trăiesc.

În acest timp, în sala Cazinei militare, delegații țin adunarea. Pe podium, între steagurile tuturor națiunilor aliate, care au contribuit cu sacrificiile lor de sânge la desăvârșirea acestui act măreț, iau loc frunzașii vieții politice și intelectuale a românilor și delegații Bucovinei și Basarabiei, care au ținut să aducă salutul țărilor surori, intrate mai dinainte în marea familie a statului român.

Într-o atmosferă înălțătoare, în mijlocul aprobărilor unanime și a unui entuziasm fără margini, Ștefan Cicio Pop arată împrejurările care au adus ziua de astăzi, Vasile Goldiș expune trecutul plin de suferințe și de glorie al națiunii române de pretutindeni și necesitate Unirii, Iuliu Maniu explică împrejurările în care se înfăptuiește Unirea, iar socialistul Jumanca aduce adeziunea la Unire a muncitorimii române, care se simte una cu întreg neamul românesc.

Rezoluția Unirii e citită de Vasile Goldiș: *“Adunarea națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba Iulia în ziua de 18 noiembrie / 1 decembrie 1918, decretează unirea acelor români și a tuturor teritoriilor locuite de dânsii cu România. Adunarea proclamă îndeosebi dreptul inalienabil al națiunii române la întreg Banatul, cuprins între Mureș, Tisa și Dunăre.”*

Restul rezoluției cuprinde programul de aplicație: autonomia provizorie a teritoriilor până la întrunirea Constituantei, deplină libertate națională pentru popoarele conlocuitoare, deplina libertate confesională, înfăptuirea unui regim curat democratic pe toate terenurile vieții publice, reforma agrară radicală, legislație de ocrotire a muncitorimii industriale. Adunarea națională dorește ca Congresul de pace să asigure dreptatea și libertatea atât pentru națiunile mari cât și pentru cele mici și să elimine războiul ca mijloc pentru reglementarea raporturilor internaționale. Ea salută pe frații lor din Bucovina, scăpați din jugul monarhiei austro-ungare, pe națiunile eliberate cehoslovacă, austro-germană, iugoslavă, polonă și ruteană, se închină cu smerenie înaintea acelor bravi români care și-au vărsat sângele în acest război pentru libertatea și unitatea națiunii române, și în sfârșit exprimă mulțumirea și admirația sa tuturor puterilor aliate care, prin luptele purtate împotriva dușmanului au scăpat civilizația din ghearele barbariei.

La ceasurile 12 din ziua de 1 decembrie, prin votarea unanimă a rezoluției, Unirea Transilvaniei cu România era săvârșită!

REZOLUȚIUNEA ADUNĂRII NAȚIONALE DE LA ALBA IULIA DIN 18 NOIEMBRIE / 1 DECEMBRIE 1918

I. Adunarea Națională a tuturor Românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba-Iulia în ziua de 18 Noiembrie/1 Decembrie 1918,

decretează unirea acelor români și a tuturor teritoriilor locuite de dâșii cu România. Adunarea Națională proclamă îndeosebi dreptul inalienabil al națiunii române la întreg Banatul cuprins între râurile Mureș, Tisa și Dunăre.

II. Adunarea Națională rezervă teritoriilor sus indicate autonomie provizorie până la întrunirea Constituintei aleasă pe baza votului universal.

III. În legătură cu aceasta, ca principii fundamentale la alcătuirea noului Stat Român, Adunarea Națională proclamă următoarele:

1. Deplină libertate națională pentru toate popoarele conlocuitoare. Fiecare popor se va instrui, administra și judeca în limba sa proprie prin indivizi din sânul său și fiecare popor va primi drept de reprezentare în corpurile legiuitoare și la guvernarea țării în proporție cu numărul indivizilor ce-l alcătuiesc.
2. Egală îndreptățire și deplină libertate autonomă confesională pentru toate confesiunile din Stat.
3. Înfăptuirea desăvârșită a unui regim curat democratic pe toate tărâmurile vieții publice. Votul obștesc, direct, egal, secret, pe comune, în mod proporțional, pentru ambele sexe, în vârstă de 21 de ani la reprezentarea în comune, județe ori parlament.
4. Desăvârșită libertate de presă, asociere și întrunire, libera propagandă a tuturor gândurilor omenești.
5. Reforma agrară radicală. Se va face conscrierea tuturor proprietăților, în special a proprietăților mari. În baza acestei conscrieri, desființând fidei-comisele și în temeiul dreptului de a micșora după trebuință latifundiile, i se va face posibil țăranului să-și creeze o proprietate (arător, pășune, pădure) cel puțin atât cât o să poată munci el și familia lui. Principiul conducător al acestei politici agrare e pe de o parte promovarea nivelării sociale, pe de altă parte, potențarea producției.
6. Muncitorimei industriale i se asigură aceleași drepturi și avantagii, care sunt legiferate în cele mai avansate state industriale din Apus.

IV. Adunarea Națională dă expresie dorinței sale, ca congresul de pace să înfăptuiască comuniunea națiunilor libere în așa chip, ca dreptatea și libertatea să fie asigurate pentru toate națiunile mari și mici, deopotrivă, iar în viitor să se elimine războiul ca mijloc pentru regularea raporturilor internaționale.

V. Românii adunați în această Adunare Națională salută pe frații lor din Bucovina, scăpați din jugul Monarhiei austro-ungare și uniți cu țara mamă România.

VI. Adunarea Națională salută cu iubire și entuziasm liberarea națiunilor subjugate până aici în Monarhia austro-ungară, anume națiunile: cehoslovacă, austro-germană, iugoslavă, polonă și ruteană și hotărăște ca acest salut al său să se aducă la cunoștința tuturor acelor națiuni.

VII. Adunarea Națională cu smerenie se închină înaintea memoriei acelor bravi români, care în acest război și-au vărsat sângele pentru înfăptuirea idealului nostru murind pentru libertatea și unitatea națiunii române.

VIII. Adunarea Națională dă expresiune mulțumirii și admirațiunii sale tuturor Puterilor Aliate, care prin strălucitele lupte purtate cu cerbicie împotriva unui dușman pregătit de multe decenii pentru război au scăpat civilizațiunea de ghiarele barbariei.

IX. Pentru conducerea mai departe a afacerilor națiunii române din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, Adunarea Națională hotărăște instituirea unui Mare Sfat Național Român, care va avea toată îndreptățirea să reprezinte națiunea română oricând și pretutindeni față de toate națiunile lumii și să ia toate dispozițiunile pe care le va afla necesare în interesul națiunii.